

A hivatalos statisztika előtt álló kihívások

A hivatalos statisztika előtt álló kihívások lényege két kulcsszóból levezethető:

Globalizáció – Digitalizáció

Előrebocsátva, hogy a globalizáció és a digitalizáció nem csak kihívást jelent, hanem rengeteg lehetőséget is teremt a hivatalos statisztika számára.

Korábban gyakran beszéltünk paradigmaváltásról, amikor a hivatalos statisztikában új lehetőségek vagy új kihívások merültek fel. **A mai változások már messze túlmutatnak a paradigmaváltáson.** Olyan gyors és olyan mélyreható változásoknak vagyunk szemtanúi az adat-ökoszisztémában, amelyek alapvetően átalakítják gondolkodásunkat az adatokról és a statisztikáról, és a hivatalos statisztika szerepének, a társadalomban betöltött helyének újraértelmezését igénylik.

Sokszor halljuk, hogy napjainkban **az adat az új olaj, vagy utalásokat az ipar 4.0-ra.**

Miért is? Nap mint nap hihetetlen mennyiségű adat keletkezik a világban, amelyek felhasználhatók különböző hasznos célokra, mint például üzleti, tudományos, politikai, szakpolitikai célokra, termékek és szolgáltatások fejlesztésére, ugyanakkor sok káros és ártalmas célra is, de persze nem az utóbbiak miatt nevezzük az új olajnak. Vagyis oda jutottunk, hogy az adatok nem pusztán támaszt nyújtanak a döntéshozóknak, hanem önálló életet élnek, és fűtik a gazdaság számos, lassan minden területét.

A különböző célokra felhasznált adatoknak ma már csak kis részét képezik a hivatalos statisztikai adatok.

A statisztikai adatgyűjtéseken és az adminisztratív forrásokon túl

Az adatforradalom hosszabb ideje megmozgatja a statisztikusok fantáziáját. Hiszen rengeteg új adatforrás született, illetve születik folyamatosan, amelyek egy része a hivatalos statisztika számára is hasznos vagy hasznos lehet. Néhány évvel ezelőtt még sokan úgy vélték, hogy a „Big Data”, mint új adatforrás, kiváltja a hagyományos statisztikai adatforrásokat – bár ezt nem elsősorban a statisztikusok gondolták így. Ma már inkább úgy látjuk, hogy a „Big Data” adatforrások egyelőre kiegészítő validálási, adatjavítási, pótlási funkciót láthatnak el, és a

hivatalos statisztika fő adatforrásaként ritkábban használhatók. Egyes területeken azonban a hivatalos statisztika intézményei részben a hivatalos statisztika keretében, részben kísérleti vagy kutatási statisztika előállítására már ma is felhasználják az új adatforrásokat.

Az adatok felhasználói, a felhasználási célok

A statisztika környezetében látható változások között az egyik legjellemzőbb a felhasználók számának hihetetlenül gyors növekedése és diverzifikálódása. Ennek következménye a felhasználási célok sokasodása is. Mindebből pedig az következik, hogy a különböző felhasználók igényei nem egyenszilárdságúak. Az viszont általában jellemző, hogy minden felhasználó sokkal gyorsabban akar adathoz jutni, pontosabban sokkal időszerűbb adatokat keres, mint amit a hivatalos statisztika általában nyújtani tud.

Az adat-előállítók sokasodása

Míg az ezredforduló táján a hivatalos statisztika szervezetei ha nem is voltak egyeduralkodók az adat-előállítók között, előkelő helyet foglaltak el ebben a mezőnyben, ma már messze nem ez a helyzet. Rengeteg szervezet van, amelyek vagy főtermékként, vagy melléktermékként adatot gyártanak. Ezek a szervezetek a legkülönbözőbb formában működnek, kisvállalkozástól a nagy multinacionális cégekig, kutató intézetektől civil szervezetekig vagy akár nagy nemzetközi NGO-kig, és persze egy sor állami intézmény is egyre inkább bevonódik az adat-előállításba.

Minőség, alapelvek

Mindenhol adatok vesznek körül minket, és ez jó dolog. **A céloktól és a felhasználási területtől függ az, hogy egy adatfelhasználó számára milyen minőségű információ az elfogadható.**

Tudjuk ugyanakkor, hogy az **felhasználók** egy jó része, talán **többsége, nincs az adatok minőségének megítéléséhez szükséges ismeretek, tudás birtokában**. Minthogy gyakorlatilag minden felhasználó a korábbinál gyorsabb, időszerűbb információhoz akar hozzájutni, a **minőségi ismérvek közül a relevancia és az időszerűség kerül előtérbe**.

A nagyon **rigorózus minőségvizsgálat helyett** a célnak megfeleléség (**fit for purpose**) válik egyre fontosabbá, **különösen akkor, ha a magasabb minőség az adatok rendelkezésre állásának késedelmével jár együtt**. Ugyanakkor a hivatalos statisztikai szolgáltatásokat kötik a minőségi előírások, alapelvek és keretrendszerek. Ebből a szempontból a **többi adat-előállító előnyben van, mivel sem az adat-előállításához fűződő jogszabályok, sem az alapelvek, sem szigorú minőségi kritériumok nem kötik őket**. Ezáltal nagy a veszély, hogy statisztikai

értelemben vagy komolyabb minőségi igények szempontjából nem igazán adatot, hanem adatnak látszó tárgyat, vagy információs terméket állítanak elő. Ezzel az **óriásira nőtt adatigényt mennyiségi szempontból kielégítik, de minőségi szempontból korántsem**. Holott ha a döntések **nem minőségi adatokon alapulnak, annak a társadalmi költségei lényegesen meghaladják a minőségi adat-előállítás költségeit**. Nem véletlenül született a 2015. évi adat világnap jelmondata: **Better data. Better Lives**.

Kihívások (amelyek jórészt egyben lehetőségek is)

- **„Talpon maradni”**, releváns információval szolgálni a felhasználók változatos csoportjainak.
- Fenntartani, vagy erősíteni a **hivatalos statisztikába vetett bizalmat**, amely részben a politika és a hivatalosság iránti bizalom csökkenése, részben az alternatív adat-előállítók térnyerése miatt világszerte csökken.
- **Kommunikációval** megerősített tájékoztatás, a hivatalos **statisztika minőségének kommunikálása**, brandépítés. Új eszközök a tájékoztatásban és a kommunikációban, vizuális tartalmak erősítése, elemzések erősítése
- A hivatalos statisztikai termékek relevanciájának javítása a változó világban
- A **globalizáció** által felszínre hozott új, vagy nagyon megváltozott jelenségek mérése (értékláncok, vállalatcsoportok, külkereskedelem, nemzetközi vándorlás, stb.). Definíciók, adatforrások, nemzetközi együttműködés az adat-előállítási folyamatban, nem csak a módszertani szttenderdek kialakításában.
- A **digitalizáció** által felszínre hozott jelenségek mérése. Az adatok keletkezésére, felhasználására, az ehhez kapcsolódó eszközökre vonatkozó jelenségek, a digitalizációhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységek mérése, a digitalizáció társadalmi hatásainak mérése.
- **Egyéb új jelenségek**, pl. a körkörös gazdaság (circular economy), a közösségi gazdaság (sharing economy) mérése
- **Új adatforrások felkutatása**, a felhasználásukkal kapcsolatos szakmai és módszertani fejlesztések, a különböző adatforrásokból származó adatok, információk összekapcsolása, ezek között kitüntetett szerepe van a statisztikai és földrajzi információk összekapcsolásának
- **Modellezési eljárások**, modell alapú **becslések** fokozott beépítése
- **Mesterséges intelligencia**, gépi tanulás alkalmazása az adat-előállítási folyamatban
- Az **adat-előállítási folyamat felgyorsítása**, akár valós idejű adatok előállítása
- **Új, hatékony technológiák és infrastruktúra** építése, felhő alapú szolgáltatások igénybevétele
- **Szakemberek, új szaktudás**. A hagyományos statisztikai készségekre, tudásra még jó ideig szükség lesz, de fokozatosan felváltja az innovációhoz, kutatáshoz,

adattudományhoz kapcsolódó ismeretek, tudás. A fiatal generációk munkaerőpiaci elvárásainak felismerése

- A hivatalos statisztika képzési igényeinek hatékony közvetítése a felsőoktatás számára, együttműködés a felsőoktatási intézményekkel az oktatás, képzés tartalmának fejlesztésében
- A **statisztikai írástudás** bővítése a társadalom különböző területein, az adatok értelmezésére képes, értő felhasználók nevelése